

נר חנוכה ונר ביתו

הרב הגאון יעקב ניסן רוזנטל

נערר על ידי ר' אלי הולנדר
מתור שיעור שניתן לתלמידי הישיבה

ישנה שאלה מה יעשה אדם שיש לפניו שתי מצוות לקיים, אך אין לו מספיק כסף בשביל לקיים את שתייהן. בענין נר חנוכה אומר רבא: "פשיטא לי נר ביתו ונר חנוכה נר ביתו עדיף משום שלום ביתו" (שבת כ"ג ע"ב). ומסביר רש"י את הסיבה: "והכי אמרינן לקמן ותזנח משום נפשי זו הדלקת נר בשבת שבני ביתו מצטערין לישיב בחשך". כלומר, נר ביתו עדיף כדי שיהיה אור בבית שנועד להאיר ולהשתמש לאורו (ונרות חנוכה אסורים בהנאה), ויש בהארת הבית משום שלום ביתו לצורך בני ביתו.

הרמב"ם כתב בהלכה האחרונה בהלכות חנוכה:

היה לפניו נר ביתו ונר חנוכה... נר ביתו קודם משום שלום ביתו, שהרי השם

נמחק לעשות שלום בין איש לאשתו.¹

ולכאורה, אם הטעם שנר ביתו קודם הוא בשביל שיהיה אור בבית, למה צריך הרמב"ם להוסיף "שהרי השם נמחק לעשות שלום בין איש לאשתו"?

נראה שהרמב"ם הבין שהסיבה שנר ביתו קודם היא מפני שזה מה שהאשה מדליקה, ובכך שהאשה תדליק קודם - ירבה שלום בית.²

ואכן יש דעה כזו במאירי בשם "יש מפרשים", ונראה שהכוונה היא לרמב"ם. ונראה שזה מופיע בשם "יש מפרשים" ולא "גדולי המחברים" בגלל שזה מופיע ברמב"ם רק ברמז ולא במפורש.

שנזכה בע"ה לשלום בית בתוך כל בית עם ישראל.

1. המשך דברי הרמב"ם: "גדול השלום שכל התורה ניתנה לעשות שלום בעולם שנאמר דרכיה דרכי נעם וכל נתיבותיה שלום", ובכך נחתם סדר זמנים. כל התורה ניתנה בשביל לעשות שלום בעולם!
2. ונראה שהרמב"ם לשיטתו שהסביר (בהלכות שבת פ"ל ה"ה) שהלקת נרות שבת היא לא רק בשביל שיהיה אור בבית, כדברי רש"י, אלא משום כבוד שבת.